

Tilavoldiyeva D.X

Tibbiy va biologik fanlar kafedrasida assistenti

Zafarjonova Ruxshona

Islomov Dilyorbek

Ro'zimatov Kamron Mirzo

*Davolash ishi yo'nalishi 2423-guruh talabalari "Central Asian Medical University" Tibbiyot
Universiteti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada autoimmun kasalliklarning kelib chiqish sabablari, autoimmun kasalliklarning asosiy turlari, autoimmun kasalliklarning umumiy belgilari, autoimmun kasalliklarning tashxisi, davolash usullari, ilmiy va tibbiy ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: Genetik omillar, gormonal ta'sir, immunitet tizimi regulyatsiyasining buzilishi, graves kasalligi, hashimoto tireoiditi, revmatoyid artrit, skleroderma, instrumental tekshiruvlar.

Autoimmun kasalliklari

Autoimmun kasalliklari – bu organizmning immunitet tizimi o'zining sog'lom hujayralarini yot tana sifatida tanib, ularga qarshi kurashadigan kasalliklar guruhi. Ushbu jarayon immunitet tizimining buzilishi natijasida yuzaga keladi. Odatda, immunitet faqat patogenlarga (viruslar, bakteriyalar) hujum qiladi, ammo autoimmun kasalliklarda sog'lom to'qimalar ham nishonga olinadi.

Autoimmun kasalliklarning kelib chiqish sabablari

1. Genetik omillar:

Oilaviy moyillik (ba'zi genlar autoimmun javobni kuchaytirishi mumkin).

2. Tashqi muhit omillari:

Virus va bakteriyalar infeksiyasi.

Kimyoviy moddalarga ta'sir.

3. Gormonal ta'sir:

Ba'zi autoimmun kasalliklar asosan ayollarda uchraydi, bu gormonal o'zgarishlar bilan bog'liq.

4. Immunitet tizimi regulyatsiyasining buzilishi:

T-limfotsitlar va B-limfotsitlarning noto'g'ri ishlashi.

Autoimmun kasalliklarning asosiy turlari

1. Organ-spetsifik kasalliklar:

Muayyan organ yoki to'qimaga ta'sir qiladi.

Misollar:

1-toifa diabet (oshqozon osti bezi insulin ishlab chiqaruvchi hujayralariga hujum).

Graves kasalligi (qalqonsimon bez faoliyatining ortishi).

Hashimoto tireoiditi (qalqonsimon bezning yallig'lanishi).

2. Sistemaviy autoimmun kasalliklar:

Bir nechta organ yoki tizimga ta'sir qiladi.

Misollar:

Revmatoyid artrit (bo'g'implarni shikastlaydi).

Sistemaviy qizil yuguruk (SLE) (teri, bo'g'implar, buyraklar va boshqa organlarni zararlaydi).

Skleroderma (biriktiruvchi to'qimalarning qattiqlashishi).

Autoimmun kasalliklarning umumiy belgilari

Surunkali charchoq.

Mushak va bo'g'implardagi og'riq.

Teridagi toshmalar.

Qaytalanuvchi isitma.

Tana a'zolarining shishishi yoki faoliyatining buzilishi.

Gormonlar ishlab chiqarilishidagi o'zgarishlar.

Autoimmun kasalliklarning tashxisi

1. Tibbiy tarixni o'rganish va simptomlarni aniqlash.

2. Laborator tahlillar:

ANA testi (antiyadro antitanalarni aniqlash).

CRP va ESR (yallig'lanish darajasini baholash).

Maxsus autoantitanalar (masalan, revmatoid faktor yoki antidsDNA).

3. Instrumental tekshiruvlar:

Rentgen, MRT yoki biopsiya kasallik sababini aniqlash uchun qo'llaniladi.

DAVOLASH USULLARI

Autoimmun kasalliklar to'liq davolanmasa-da, simptomlarni boshqarish va hayot sifatini yaxshilash mumkin.

1. Dorilar:

Yallig'lanishga qarshi dorilar (ibuprofen, naproksen).

Immunosupressiv dorilar (metotreksat, azatioprin).

Kortikosteroidlar (prednizolon).

Biologik preparatlar (monoklonal antitanalar, masalan, rituksimab).

2. Hayot tarzini o'zgartirish:

Sog'lom ovqatlanish.

Stressni boshqarish.

Jismoniy faollik.

3. Fizioterapiya va rehabilitatsiya:

Bo'g'implar va mushaklar harakatchanligini tiklash uchun.

Ilmiy va tibbiy ahamiyati

Autoimmun kasalliklarni o'rganish genetik va immunologik mexanizmlarni tushunishga yordam beradi. Bu esa yangi davolash usullarini yaratish va kasalliklarning oldini olish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Tibbiy darsliklar (Harrison's Principles of Internal Medicine yoki Robbins and Cotran Pathologic Basis of Disease).

2. Nufuzli sog'liqni saqlash tashkilotlari (Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti - WHO).
3. Ilmiy maqolalar va sharhlar (PubMed yoki The Lancet kabi ilmiy bazalarda chop etilgan ishlar).